

v tem poglavju po posameznih podpoglavjih posebej obravnava različne jezikovne skupine: germanska, romanska, slovanska in ugrofinska ter ob koncu t. i. druge jezike. V teh podpoglavjih slika podobnosti in razlike z drugimi jeziki prej ugotovljenih značilnosti kletvenih mašil v angleškem jeziku.

V zadnjem poglavju se Ljung na kratko ustavi še pri evfemizmih oz. spremenjenih kletvicah, ki imajo s priponami ali predponami omiljen pomen. Pri teh obravnava predvsem le angleške in ruske kletvice.

Ob koncu knjige je vedno dobrodošel indeks posameznih terminoloških izrazov, ki jih najdemo v knjigi.

Knjiga Magnusa Ljunga je poglobljena (komparativna) raziskava o preklinjanju z dobro sistematizirano vsebino in jasnimi kontekstualnimi prikazi. S primerjalnimi obravnavami iz vseh indoevropskih jezikovnih skupin daje bolj poglobljen vpogled v razlike in podobnosti preklinjanja v različnih družbah, kar sicer napoveduje že malce preambiciozen naslov knjige, saj knjiga vendarle obravnava predvsem preklinjanje v angleškem jezikovnem in kulturnem svetu. Kakorkoli, gre za delo, ki se trenutno uvršča med osnovno literaturo na dano temo in z vidika medkulturne analize v slovenskem prostoru odlično dopolnjuje leta 1997 izdano knjigo *Kletvice in psovke* Bernarda Nežmaha, ki obravnava predvsem slovenski jezikovni in kulturni svet na dano temo. Ob branju knjige pa se je hkrati pokazalo tudi, da bo treba dopolniti tudi slovenski terminološki aparat za obravnavo in tipologijo kletvic.

EMILY LYLE, *TEN GODS: A NEW APPROACH TO DEFINING THE MYTHOLOGICAL STRUCTURES OF THE INDO-EUROPEANS*. CAMBRIDGE: CAMBRIDGE SCOLARS PUBLISHING, 2012, 152 STRANI.

Razumevanje družbenega, kulturnega in verovnanjskega sistema nekdanjih (še posebej več tisoč let oddaljenih) družb je težavno in vedno fragmentarno. Za poznavanje časa pred izumom pisave se zanašamo predvsem na materialne vire, ki pa, tudi ko se jim v poznejših obdobjih pridružijo še pisni viri, puščajo veliko odprtih vprašanj, pri katerih se je treba opreti na drugačne pristope. Enega od takšnih ponuja tudi monografija *Ten Gods* izkušene raziskovalke Emily Lyle. Pristop, ki ga je ubrala avtorica, odpira nove poti uporabe mitoloških in folklornih vsebin pri preučevanju kulturne zgodovine predvsem prazgodovinskih družb oz. natančneje pri Indoevropcih. Avtorica gradi na predpostavki, da je obstajala skupna indoevropska kozmologija veliko pred izumom pisave. Pri tem se opira na zapise, ki so sicer nastali mnogo pozneje, a omogočajo vpogled v veliko zgodnejša obdobja, iz katerih so te zgodbe izvirale. Tu se seveda pojavljajo številni problemi zaradi fragmentarnosti informacij o tako oddaljenih obdobjih, kot tudi velik časovni razkol med predzgodovinskimi in zgodovinskimi družbami, izvirajočimi iz prvih, zato je treba upoštevati, da gre v prvi vrsti za teoretski model, o (ne) upravičenosti katerega bodo morale soditi nadaljnje raziskave in katerega rekonstrukcije indoevropske družbe ostajajo na izrazito abstraktni ravni. Avtorica se tudi zaveda same narave podajanja mitoloških zgodb, saj se pripovedovalec ne ozira na preteklost ali prihodnost, zgodba se odvija v njegovi sedanjosti. Zgodbe so torej odraz trenutnega dožemanja sveta, ki je blizu nosilcem teh

Saša Babič

zgodb, ter se mu prilagaja. In kako torej iz njih izluščiti informacije o močno oddaljeni preteklosti? Odgovor je po mnenju avtorice v preučevanje analogij, tj. podobnih zgodb, ki so se ohranile (str. 60), kar je tudi njen metodološki pristop v tej monografiji.

Avtorica gradi na povezanosti med božanskim in mitološkim ter družbeno realnostjo, v kateri sta obstajala. Saj, kot pravi avtorica, so miti v družbah, ki cenijo znanje in ritual, kar za Indoevropejce lahko rečemo, zgodbe, ki so povezane z drugimi komponentami družbe, prostora in časa v vseobsegajočem in neločljivo prepletenem svetu (str. 1). Avtoričino izhodišče je teorija o desetih bogovih, ki pa naj bi dejansko odražali organiziranost človeške družbe (oz. njen časovni, prostorski in nasledstveni sistem).

Sicer pa avtorica svoj model razčleni na germanskem, keltskem, grškem in indijskem panteonu. Preko zgodb poskuša rekonstruirati družbeno strukturo teh predzgodovinskih družb, v katerih so te zgodbe dobile življenje. Pri tem sistematično podaja primere različnih mitoloških in folklornih predstav ter preko primerjalnih metod odkriva njihove skupne točke, pri čemer se naslanja tudi na predhodne ugotovitve drugih raziskovalcev, hkrati pa navaja tudi primere, ki ne sodijo v indoevropsko tradicijo (npr. primeri iz Afrike, Egipta ...), kar najbrž ni nenavadno glede na avtoričino domnevo, da gre pri obravnavi njenega modela za strukture, ki so bile verjetno lastne tudi drugim kulturam (str. 3). Je pa tudi res, da takšen pristop predpostavlja precejšnje predznanje bralca, da lahko sledi precej kompleksni avtoričini metodologiji in sklepom.

Sicer pa je samo delo sestavljeno iz desetih poglavij ter predhodnega predstavitvenega poglavja. Skozi celotno delo avtorica podkrepljuje svoje teze z ugotovitvami drugih

raziskovalcev ter primeri mitologij različnih kultur. V prvem poglavju avtorica opozori na načine, kako se lahko v kolektivnem spominu ohranijo informacije iz oddaljene preteklosti. V naslednjih treh poglavjih se avtorica posveča različnim družbenim strukturam, ki se formirajo tekom življenja, ter jih naveže na Dumézilovo trifunkcijsko hipotezo o strukturiranosti družbe, ki pa jo poveže s *starostnorazredim sistemom* (angl. *age-grade system*), ki se manifestira v obliki (moške) trislojne starostne strukture starci – zreli možje – mladci. Ta se nadalje navezuje na kompleksen sistem menjajočih se nasledstev za kraljevi položaj, ki pa se na kozmološki ravni manifestira v obliki enakega sistema odnosov med božanstvi. V petem poglavju se posveča prostorsko-časovnemu vidiku v odnosu do mitologije, v naslednjih treh poglavjih pa avtorica navaja različne študije primerov – od rojstev božanstev iz boginje, problematiko boginje neveste (predvsem na primeru staroindijskih epov), germanskega sistema božanstev s posebnim poudarkom na bogu Baldru, problematiko božanske kastracije in rojstva. V desetem poglavju pa sledi sinteza ugotovitev.

Monografija *Ten Gods* ponuja novo perspektivo raziskovanja indoevropske kulture in je zanimiva za vse, ki jih zanimajo tematike, kot sta kolektivni spomin in primerjalna mitologija, ter za bralce, ki bi radi dobili uvid v nov način raziskovanja kolektivnih predstav v družbah pred pisavo. Predstavlja izhodiščno točko za nadaljnja raziskovanja, ki bodo nadgradila ali pa predrugčila avtoričina metodološka izhodišča in teze.

Anja Mlakar